

Проблеми співвідношення міжнародного та національного права

УДК 341:342

Корнєєва Г.Ю., студентка 4 курсу
ф-ту міжнародних економічних відносин ХНЕУ

Проаналізовано основні принципи і теорії взаємодії міжнародного та національного права, досліджено проблеми ратифікації міжнародних договорів на прикладі України, на основі аналізу літератури зроблено висновок про необхідність тісної співпраці держав у сфері міжнародних правових відносин на сучасному етапі розвитку глобалізаційних процесів.

Проанализировано основные принципы и теории взаимодействия международного и национального права, исследовано проблемы ратификации международных договоров на примере Украины, на основе анализа литературы сделан вывод о необходимости тесного сотрудничества государств в сфере международных правовых отношений на современном этапе развития глобализационных процессов.

The article analyzed the basic principles and theories of interaction of international and domestic law, investigated the problem of ratification of international treaties on the example of Ukraine, based on analysis of the literature concluded that close cooperation in the field of international legal relations at the present stage of globalization.

Ключові слова: правові відносини, міжнародне та національне право, ратифікація.

Основна проблема співвідношення міжнародного і національного права полягає насамперед у визначенні ступеня впливу цих двох видів права один на одного. Необхідно відзначити, що між ними існує тісний взаємозв'язок. Національні законодавства впливають на формування системи загальносвітового права і міжнародних конвенцій і договорів, а

міжнародне право закладає фундаментальні принципи у функціонування відносин між людьми на всіх рівнях, починаючи з забезпечення прав людини і досягаючи масштабів окремих держав при регулюванні їх взаємовідносин.

Метою статті є визначення необхідності імплементації норм міжнародного права до національних правових систем.

Відмінності між національним і міжнародним правом полягає в наступному:

1) суб'єкти у міжнародному праві – держави, нації і міжнародні організації, у національному праві – фізичні та юридичні особи;

2) для суб'єкта міжнародного права характерні відносини рівності, співробітництва, для національного суб'єкта – відносини владарювання, управління;

3) у міжнародному праві норми і закони створюються самими суб'єктами, а у національному праві – національними органами влади.

У міжнародній практиці існує 2 теорії співвідношення міжнародного і національного права:

1) Моністична теорія – національне і міжнародне право зливаються в одну єдину правову систему.

2) Дуалістична теорія – національне і міжнародне право існують як зовсім різні правові системи.

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин є визначальним моністична теорія верховенства міжнародного права. Саме тому, при визначенні співвідношення міжнародного і національного права слід враховувати насамперед принципи міжнародного права. Вихідною точкою при цьому, безсумнівно, буде принцип суверенної рівності держав, оскільки підтримку міжнародного правопорядку можливо лише за умови повної поваги юридичної рівності учасників.

Тому необхідно застосовувати принцип співробітництва між державами. Цей принцип знайшов відображення в Статуті ООН, де закріплено, що держави зобов'язані "здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру", а також "зобов'язані

підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією метою приймати ефективні колективні заходи" [1].

Необхідно відзначити також, що суб'єкти міжнародного права при порушенні міжнародних норм і зобов'язань не можуть спиратися на своє власне законодавство. Тому для того, щоб уникнути суперечок і протиріч, які можуть виникнути після укладення міжнародних договорів, спочатку здійснюється процедура ратифікації. До цієї процедури слід ставитися з особливою уважністю і ретельно розглядати всі можливі пункти угоди. Ратифікація дозволяє контролювати дії уповноважених, а також ще раз оцінити зміст міжнародного договору, який укладається. Відмова від ратифікації не є порушенням міжнародного права. В Україні повноваження з ратифікації міжнародних договорів має Верховна Рада України. Закон України «Про міжнародні договори України» в ч. 2 ст. 9 встановлює, які міжнародні договори України підлягають ратифікації. Закон про ратифікацію, підписаний Головою Верховної Ради України, надалі має бути представлений для підпису Президенту України [2].

У ряді держав ратифіковані міжнародні договори автоматично стають частиною національного законодавства. Така ситуація спостерігається і в Україні. Таким чином, такі договори застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

В сучасних умовах відбуваються динамічні процеси у сфері міжнародних правових відносин. Світ поступово трансформується в єдину систему, в якій часто стираються національні кордони, розмиваються законодавства окремих країн, формуються стійкі взаємозв'язки між учасниками міжнародних відносин. Одночасно спостерігається поступове збільшення впливу міжнародного права на національні правові системи.

Більшість дослідників в якості основної форми взаємодії національних правових систем виділяють процес їх зближення, хоча вкладають у це поняття різний зміст: від «глобалізації» (М.Н. Марченко) та «інтернаціоналізації права» (І.І. Лукашук) до «правової інтеграції» (С.В. Бахін). Процес міжнародної взаємодії національних правових систем ініціює процеси правової уніфікації, трансформації та

імплементатії норм міжнародного права в національне (внутрішньодержавне) законодавство [3].

Слід визнати, що національне право окремих держав, міжнародне та європейське право, діючі на сьогоднішній день на території ЄС утворюють складну систему, що характеризується динамізмом розвитку і взаємовпливом. Це ситуація може докорінно змінити становище України як в позитивному, так і в негативному напрямку, що свідчить про необхідність обговорення даної проблематики і на рівні держави, і на рівні окремих регіонів, оскільки в першу чергу зміни будуть апробовуватися на місцях. Це свідчить про неоднозначну позитивність вступу України в Європейський Союз.

Враховуючи все вищевикладене, щоб уникнути серйозних потрясінь в економічній, соціальній та інших сферах України інтеграція міжнародного, в тому числі і європейського законодавства можлива в Україні тільки при дотриманні наступних умов:

1. якщо ці норми вже отримали загальне визнання міжнародної спільноти та у вигляді договорів і конвенцій, і у вигляді судових рішень;

2. якщо ці норми сумісні не тільки з положеннями Конституції України, але й основними «усталеними» нормативними актами, що регулюють дану сферу, а також моральними нормами, прийнятими в Україні (так, визнані у багатьох країнах Європи одностатеві шлюби не можуть бути узаконені в Україні лише фактом вступу до ЄС. Суспільство повинне бути готове до таких перетворень, а не перетворення повинні «ламати» суспільство);

3. положення міжнародних актів набувають чинності національного права лише в результаті ратифікації такого акта належним чином та офіційного опублікування (як це діє зараз в Україні, Франції, Греції та багатьох інших країнах) або тільки після видання їх у вигляді національного закону (як, наприклад, у Великобританії) [4, с. 222].

Серед безліч міжнародних договорів та угод, які на даний момент вже ратифіковані Україною, Президент України Віктор Янукович також підписав закон про ратифікацію Договору про зону вільної торгівлі в рамках СНД від 30 липня 2012 року. Цей договір відіграє важливу роль у розвитку відносин між Україною та країнами СНД.

Таким чином, сьогодні здійснюються глобальні трансформації у всіх сферах людської діяльності, у тому числі міжнародному праві, що вимагає розглядати принципи міжнародного і національного права в їх єдності і рівності. А для цього також необхідне ефективне й універсальне законодавство на міжнародному рівні, яке здатне регулювати міжнародні відносини з метою досягнення збалансованого і рівноправного розвитку національної системи права.

Література

1. О.Грищук. Принципы соотношения международного и внутригосударственного права по правам человека [Электронный ресурс].- Режим доступа: <http://pravoznavec.info/zashita-prav-potrebiteleie/principy-sootnosheniya-mezhdunarodnogo-i.html>

2. Определяющая роль монистической теории верховенства международного права на современном этапе развития межгосударственных отношений. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:<http://pravoznavec.info/zashita-prav-otrebiteleie/opredelyayushhaya-rol-monisticheskoy-teorii.html>

3. Конвергенция национальных правовых систем в процесс их международного взаимодействия. С.В.Швакин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.advokatymoscow.ru/library/publication/?ELEMENT_ID=1895

4. Степанова Т.В. Интеграция в ЕС и необходимость реформирования процессуального права в Украине // Город, регион, государство: экономико-правовые проблемы хозяйствования: в 2-х т. Т. 2: сб. науч. тр. / НАН Украины. Институт экономико-правовых исследований. – Донецк: Изд-во «Ноулидж», 2009. – С. 221-225.

Зав. кафедрою

правового регулювання економіки,

к.ю.н., професор

В.В. Сергієнко

Керівник

О.М. Коршакова

Автор

Г.Ю. Корнєєва